

Roskildes Kommunes nye indkøbs- og udbudspolitik.

Lo Roskildeegnen skal hermed takke for muligheden for at komme med input til den nye indkøbs- og udbudspolitik.

Lo Roskildeegnen anbefaler i afsnittet *Sociale og etiske forhold* en opstramning af dette afsnit, samt indførelse af Arbejdsmiljø klausuler, som beskrevet nedenfor.

Arbejdsklausul og sanktioner ved overtrædelse

1. For bygherren er det forudsætning for indgåelse af entrepriseaftale med entreprenører (og leverandører m.v. herefter kaldet "entreprenører"), at disse entreprenører er omfattet af den fagligt relevante LO-overenskomst og anvender løn- og ansættelsesforhold, der ikke er ugunstigere end de LO-overenskomstmæssige løn- og ansættelsesforhold, der er gældende på den egn, hvor arbejdet udføres.
2. Entreprenørerne er forpligtet til at orientere de ansatte om de gældende arbejdsvilkår. Forpligtelsen omfatter tillige medarbejdere beskæftiget hos underentreprenører.
3. Bygherren kan til enhver tid udbede sig relevant dokumentation for, at løn- og arbejdsvilkår for arbejdstagerne lever op til denne forpligtelse. Entreprenørerne skal, efter skriftligt krav, fremskaffe relevant dokumentation fra såvel egne som eventuelle underentreprenørers arbejdstagere. Dokumentationen skal være bygherren i hænde senest 5 arbejdsdage efter det skriftlige kravs modtagelse. Relevant dokumentation kan f.eks. være lønsedler, lønregnskab, arbejdstidsaftaler, opholdstilladelser og ansættelseskontrakter eller ansættelsesbeviser.
4. Overholder entreprenøren ikke denne forpligtelse og medfører dette et berettiget krav fra de ansatte, kan bygherren tilbageholde vederlag til entreprenøren med henblik på at tilgodese de ansatte tilgodehavender. Derudover kan bygherren rejse en række krav, jf. afsnittet nedenfor om "sanktioner".
5. Bygherren kan konkret stille krav til, at entreprenøren skilter med, hvilke virksomheder, der udfører arbejde på arbejdspladsen ved angivelse af navn og CVR.nr./RUT.nr. Krav om skiltning er dog altid obligatorisk for byggerier med en varighed over en måned.

6. Entreprenøren skal endvidere på bygherrens opfordring dokumentere, at denne er registreret i relevante registre som fx Registeret for Udenlandske Tjenesteydere (RUT) og E-indkomst registeret.

7. Bygherren er berettiget til at bede den enkelte ansatte fremvise dokumentation for ansættelsen og ansættelsesforhold. Entreprenøren skal sikre, at dennes ansatte har korrekt ansættelsesbevis og skal sikre at de ansatte er forpligtet til at fremvise denne dokumentation på forlangende.

8. Entreprenøren er endvidere ansvarlig for, at der kun anvendes medarbejdere med gyldig opholds- og arbejdstilladelse. Medarbejdere skal på forlangende kunne dokumentere deres identitet ved fremvisning af billedlegitimation.

9. Dokumentationen kan efter omstændighederne give anledning til, at Bygherren videregiver dokumentation til andre myndigheder, fx skattemyndigheder, Arbejdstilsynet og/eller Politiet.

10. Såfremt en entreprenør stiller med et mandskab af udenlandsk arbejdskraft skal det, af sikkerhedsmæssige årsager, tilstræbes at der blandt disse, til enhver tid, er mindst en som taler det pågældende sprog samt dansk.

Sanktioner

11. Entreprenørens overtrædelse af Arbejdsklausulen vil altid berettige bygherren til at ophæve kontrakten med øjeblikkelig virkning helt eller delvist og kræve erstatning som følge af entreprenørskiftet, jf. tillige det nedenfor anførte om kædeansvar.

12. Hvis entreprenøren undlader at udlevere dokumentation, som anmodet af bygherre, jf. ovenfor afsnit 3-9, kan bygherren i stedet for at hæve, kræve dagbøder (å 2 promille af den samlede entreprisesum ekskl. moms pr. arbejdsdag, dog mindst 4.000 kr.) pr. påbegyndt arbejdsdag indtil forholdet er bragt i orden, og dokumentation i overensstemmelse med arbejdsklausulen er modtaget. Bygherren er berettiget til at modregne boden i betalingen af entreprisesummen til entreprenøren.

13. Ifalder entreprenøren sanktioner eller andre misligholdelsesbeføjelser, fritages denne ikke for pligten til at opfylde kontrakten.

14. Alle ovennævnte bestemmelser og misligholdelsesbeføjelser gælder tillige overfor entreprenørens underentreprenører, jf. det nedennævnte afsnit om kædeansvar, og det er entreprenøren der hæfter på vegne af underentreprenøren for underentreprenørens eventuelle misligholdelsesansvar, herunder men ikke begrænset til betaling af løn, pension, SH, feriepenge mv. og/eller bodsansvar.

Social klausul vedr. beskæftigelse af elever og sanktioner ved overtrædelse

15. En elev i dette dokument er en arbejdstager, med hvem entreprenøren indgår eller har indgået en uddannelsesaftale i henhold til lov om erhvervsuddannelser.

16. Entreprenøren skal sikre, at mindst 15 % af de stillinger/den arbejdstid der anvendes til at opfylde kontrakten/arbejdsaftalen, besættes med en eller flere elever.

17. Entreprenøren kan opfylde sin forpligtelse til at beskæftige 15 % elever ved at overføre en (eller flere) elever som ved kontraktens indgåelse er ansat hos entreprenøren til det arbejde, som kontrakten/arbejdsaftalen omhandler.

18. Entreprenøren skal dokumentere, at kravet om beskæftigelse elever er opfyldt, ved at fremsende dokumentation i form af kopi af underskrevet uddannelsesaftaler, senest ved opstart af arbejdet.

19. For entreprenører som løbende laver arbejde for bygherren eller som arbejder for bygherren i større omfang gælder, at reglen om at 15 % af arbejdet skal varetages af elever, blot opfyldes set henover enhver given periode på 12 måneder.

20. Hvis entreprenøren kan påvise, at entreprenøren ikke har kunnet indgå uddannelsesaftaler til besættelse af stillingerne med elever, kan bygherre dispensere fra kravet. Dette skal dokumenteres skriftligt over for bygherren, der kan godkende dispensationen.

21. Hvis der opstår uenighed om, hvorvidt entreprenørens manglende beskæftigelse af en eller flere elever er berettiget, kan bygherren forlange en uddybende redegørelse fra entreprenøren. Hvis bygherren herefter fortsat finder entreprenørens handling uberettiget, kan bygherren meddele entreprenøren, at den manglende beskæftigelse af en eller flere elever vil blive betragtet som misligholdelse af kontrakten.

Sanktioner

22. Entreprenørens eller dennes underentreprenørers væsentlige overtrædelser af den sociale klausul vil altid berettige bygherren til at ophæve kontrakten helt eller delvist.

23. Har entreprenøren ikke inden 14. dage efter bygherrens meddelelse om misligholdelse pga. entreprenørens manglende ansættelse af elever, indgået en uddannelsesaftale med et antal elever, således at kravet om 15 % er opfyldt, kan bygherren frit vælge enten at hæve kontrakten, eller kræve at entreprenøren betaler en bod på 2 promille af den samlede entreprisum ekskl. moms pr. arbejdsdag, dog mindst 4.000 kr. pr. påbegyndt arbejdsdag pr. elev, som entreprenøren efter nærværende aftale er forpligtet til at beskæftige.

24. Såfremt det ved aflevering af opgaven kan konstateres, at entreprenøren ikke fuldt ud har beskæftiget det krævede antal årsværk elever, pålægges entreprenøren en bod svarende til 1 procent af den samlede entreprisum ekskl. moms, dog mindst 15.000 kr.. Såfremt entreprenøren mangler at beskæftige 0,5 elev, er bodsstørrelsen på 0,5 procent af den samlede entreprisum ekskl. moms, dog mindst 7.500 kr.

25. Ifalder entreprenøren sanktioner eller andre misligholdelsesbeføjelser, fritages denne ikke for pligten til at opfylde kontrakten.

26. Alle ovennævnte bestemmelser og misligholdelsesbeføjelser gælder tillige overfor entreprenørens underentreprenører, jf. den nedennævnte afsnit om kædeansvar, og det er entreprenøren der hæfter på vegne af underentreprenøren for underentreprenørens eventuelle misligholdelses- og/eller bodsansvar.

Kædeansvar og sanktionsmuligheder

27. For virksomheder der arbejder i en underentreprise (eller ved anvendelse af mandskabsleverandører mv.) for entreprenør, er det en forudsætning at virksomheden har indgået overenskomst med relevant LO-forbund. Bevis for dette i form af kopi af tiltrædelsesoverenskomst eller dokumentation for medlemskab af arbejdsgiverorganisation, skal foreligge inden arbejdet påbegyndes, ellers kan bygherren udøve sanktioner, jf. nedenfor under punktet "Sanktioner ved kædeansvar".

28. Virksomheden forpligter sig til at udføre entreprisarbejdet i egenproduktion, og hvis dele af arbejdet ønskes videreliciteret kan det først ske efter bygherrens godkendelse. Arbejdet kan kun videreliciteres til virksomheder, der også er omfattet af relevant LO-forbunds overenskomst.

29. Skulle der være tvivl om noget af ovenstående, er bygherre berettiget til at kræve dokumentation til at afkræfte denne tvivl. Dette indbefatter dokumentation ved lønsedler, kopier af lønoverførsler m.v.

Sanktioner ved kædeansvar

30. I det omfang entreprenøren anvender underentreprenører (mandskabsleverandører m.v., herefter blot kaldet "underentreprenører") til udførelse af arbejdet indestår entreprenøren for, at disse underentreprenører tillige lever op til de i denne kontrakt nævnte arbejdsklausuler og sociale klausuler. I det omfang underentreprenører ikke lever op til kravene i kontraktens klausuler, kan bygherren iværksætte de samme misligholdelsesbeføjelser og dagbøder overfor entreprenøren, som havde entreprenøren selv overtrådt de nævnte klausuler. Entreprenøren hæfter således i enhver henseende for eventuelle underentreprenørers misligholdelse af klausulerne i dette dokument.

Generelt om sanktioner og erstatning

31. Overtræder entreprenøren (eller underentreprenøren) både arbejdsklausulen og den sociale klausul er der intet til hinder for at kræve dagbødebetaling efter begge regelsæt.

32. Bygherrens ret til erstatning som følge af entreprenørens manglende overholdelse af kontrakten er uafhængig af bygherrens ret til at kræve dagbøder efter en eller flere af de ovennævnte bestemmelser.

Klausul om etik og socialt ansvar

Bygherren forudsætter, at entreprenøren og dennes underentreprenører overholder internationale konventioner tiltrådt af Danmark, herunder følgende grundlæggende ILO-konventioner:

Tvangsarbejde (ILO-konvention nr. 29 og 105)

Ingen diskrimination i ansættelsen (ILO-konvention nr. 100 og 111)

Mindstealder for adgang til beskæftigelse samt forbud mod og omgående indsats til afskaffelse af de værste former for børnearbejde (ILO konvention nr. 138 og 182)

Sikkert og sundt arbejdsmiljø (ILO-konvention nr. 155)

Organisationsfrihed og ret til kollektive forhandlinger (ILO-konvention nr. 87, 98 og 135) inden for rammerne af gældende lovgivning

Det forudsættes endvidere, at entreprenøren og dennes underentreprenører respekterer grundlæggende menneskerettigheder, herunder lever op til FN's Menneskerettighedserklæring og Den Europæiske Menneskerettighedskonvention

Manglende overholdelse af bestemmelser i denne klausul anses som væsentlig misligholdelse af aftalen.

Arbejdsmiljøklausuler – det 3. klausul-ben

Ved at stille klare krav til projekterende, rådgivende og udførende virksomheder kan den offentlige bygherre styrke sikkerhed og sundhed i byggeriet – til gavn for både byggeproces og -økonomi, de ansatte i byggebranchen og de offentlige kasser.

Det er kun den halve sandhed, når bygherrer siger, at arbejdsmiljø er noget, håndværkerne og de udførende firmaer tager sig af.

Faktum er, at bygherren selv har en række grundlæggende pligter ifølge arbejdsmiljøloven. Dertil kommer, at EU's udbudsdirektiv og de danske udbudsregler åbner rig mulighed for, at offentlige bygherrer kan fastlægge klare krav om arbejdsmiljø, allerede når byggeopgaven udbydes.

Nej til konkurrence på dårligt arbejdsmiljø

Udbud, der er svage mht. arbejdsmiljø, presser seriøse virksomheder til at gå på kompromis med arbejdsmiljøet af frygt for at miste opgaven til virksomheder, der ikke tager arbejdsmiljøet seriøst.

For BAT er det vigtigt, at byggeopgaver går til rådgivere, projekterende og udførende firmaer, der seriøst arbejder for at skabe ordnede forhold i branchen, også hvad angår sikkerhed og sundhed.

Arbejdsmiljø bør være en positiv konkurrenceparameter i byggeriet. Bygherren bør via sit udbud påvirke arbejdsmiljøet i positiv retning og opstille et værn mod virksomheder, der konkurrerer på dårligt arbejdsmiljø.

Få det bedste ud af offentlige penge

Et godt arbejdsmiljø betaler sig for hele byggeriets værdikæde. Når der er styr på arbejdsmiljøet, er der samtidig bedre styr på byggeprocessen. Produktiviteten bliver højere, og det bliver lettere at overholde tidsfrister. Der bliver færre fejl og mangler, og kvaliteten af det færdige bygværk stiger.

For offentlige bygherrer er der en ekstra grund til at lægge en høj arbejdsmiljøstandard ind i udbuddet. En væsentlig del af omkostningerne ved nedslidning og arbejdsskader falder nemlig tilbage på det offentlige i form af øgede udgifter til sygedagpenge, revalidering og førtidspension samt udredning og behandling.

Hvad er en arbejdsmiljøklausul?

En arbejdsmiljøklausul fastlægger på en klar måde de spilleregler om arbejdsmiljø, der skal følges af de virksomheder, der skal udføre opgaven for bygherren. Arbejdsmiljøklausuler og arbejdsmiljømål handler grundlæggende om at sikre, at alle i værdikæden lever op til arbejdsmiljølovens krav. Bygherren kan også fastlægge arbejdsmiljøkrav, der ligger over lovens niveau, fx vedrørende indsatser om støj, støv, kemiske produkter, maskinsikkerhed og forebyggelse af manuelle løft.

Bygherrers udbudsmateriale skal gøre det helt klart for rådgivende, projekterende samt udførende, hvilke mål bygherren forventer at få opfyldt i forbindelse med byggeprojektet.

Hvis bygherren har stillet præcise arbejdsmiljøkrav i udbuddet, vil det være helt selvfølgeligt at udelukke virksomheder, der ikke kan indfri kravene. Det er vigtigt, at bygherren fører løbende kontrol med, om projekterende og udførende efterlever kravene i projektet og i

lovgivningen om arbejdsmiljø. Det er også oplagt, at bygherren fastlægger sanktioner, der træder i kraft ved manglende efterlevelse.

Bygherrer kan med fordel udarbejde arbejdsmiljøklausuler på baggrund af et værktøj, der er udarbejdet af COWI, se [Guide til arbejdsmiljøklausul](#).